

WIJ WAREN TROJANEN

Bouke Billiet

Wij waren Trojanen

De auteur ontving voor het schrijven van
deze roman een stimuleringsbeurs van het
Vlaams Fonds voor de Letteren

© Bouke Billiet 2015

© Kaarten Ottelien Muller

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Nico Richter

Foto omslag © Stephen Carroll / Trevillion Images

Foto auteur © Koos Hageraats

NUR 301

ISBN 978 90 284 2611 5

www.wereldbibliotheek.nl

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C004472

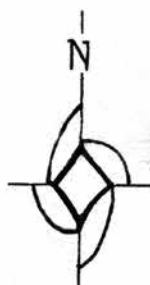
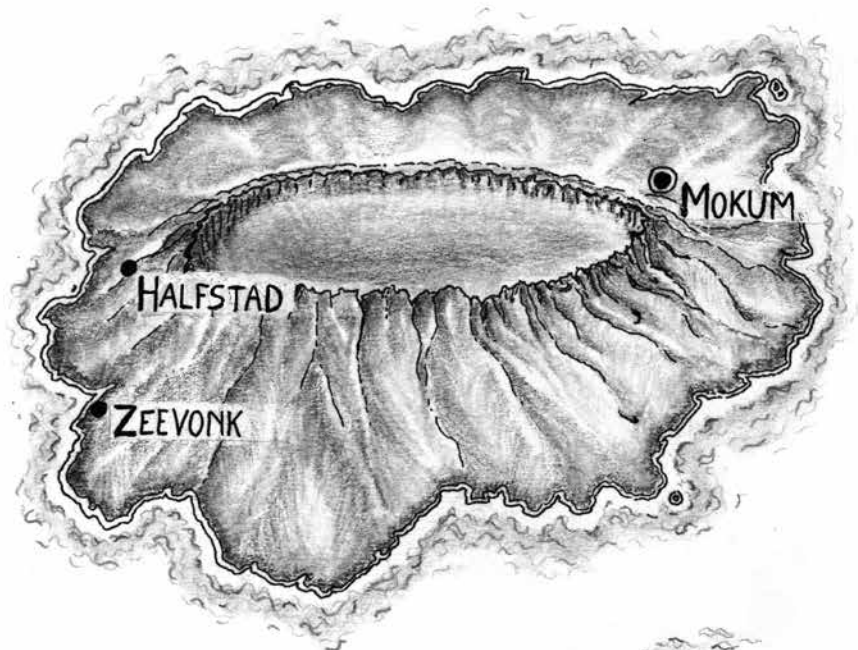
‘Both human freedom and good art demand not a suspension of disbelief, but a critical awareness that an actor is acting and that the part could be played in other ways; more generally, that the world could be other than it was and is.’

– Bernard Crick

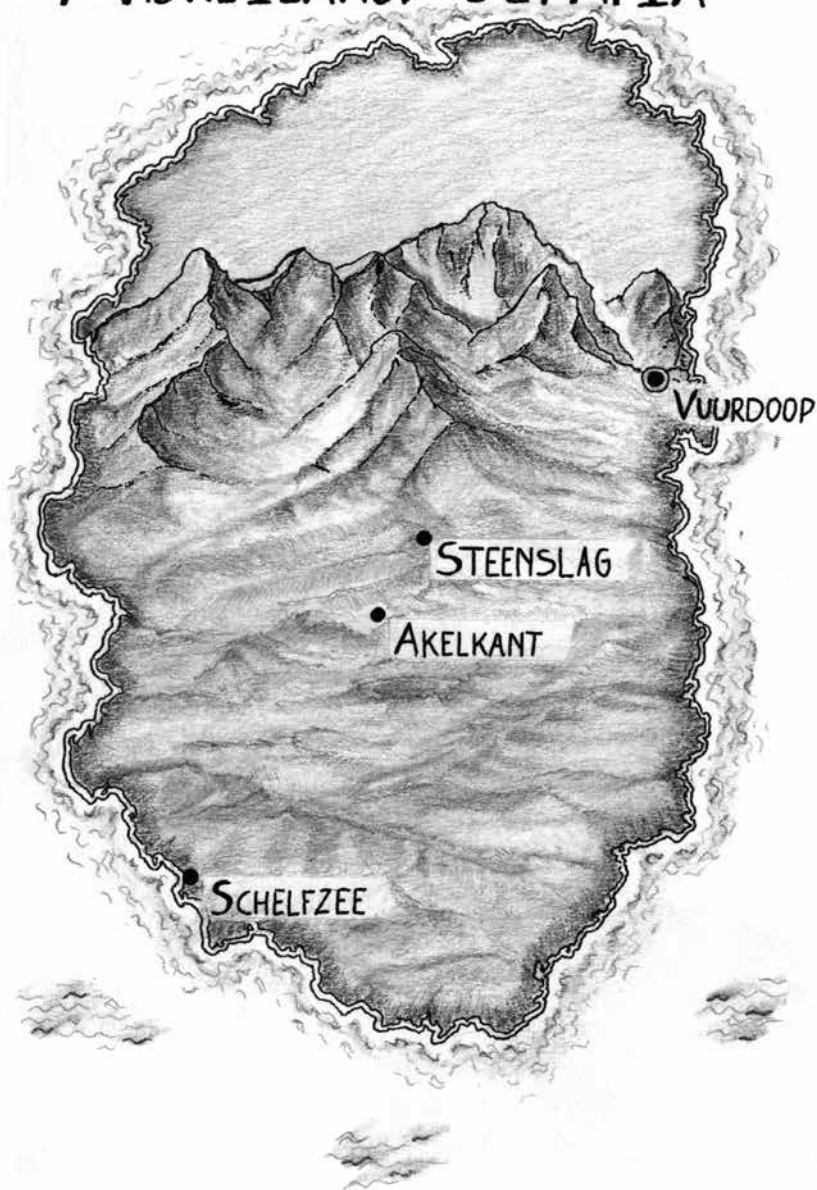
‘De essentie van kunst is twijfel en revolte.’

– Jan Hoet

LIGGEKIND

ANDREILAND/OLYMPIA

In de marge

Het dorp keerde zich af van de zee.

Nee. Het moet een begin zijn dat openspat.

Pollux en Fay kwamen op dezelfde dag ter wereld en dat had enkele vérstrekkende gevolgen.

Ja. Die plofklank aan het begin is veel beter. Er is echt geen andere eerste zin mogelijk. Goed, hier gaan we:

DEEL I

8 september 1998

Pollux en Fay kwamen op dezelfde dag ter wereld en dat had enkele vérstrekkende gevolgen.

Om te beginnen spatte de rust in het dorp abrupt uiteen door het gedonder tussen de chirurgijn en de vroedvrouw. De chirurgijn pendelde de hele namiddag tussen de huizen van de twee aanstaande moeders. Marianne woonde een eind voorbij de laatste huizenkring ten zuiden van het dorp terwijl Silke aan de noordkant woonde. De herberg lag aan het plein midden in het dorp en dus kwam de chirurgijn, die paard noch kar had, er bij elke half afgelegde afstand een kleine versterking achterover-slaan.

Alcohol was maar een van de redenen waarom Molly, de vroedvrouw, het oordeel van de chirurgijn niet vertrouwde, en op zijn beurt had de chirurgijn evenmin een goed woord over voor de kraamverzorgster. Je kon geen van beiden ongelijk geven. Het was immers alweer enkele jaren geleden dat Molly een kind op de wereld had geholpen; gewoonlijk verdiende ze de kost met baarden knippen en kiezen trekken.

Anderzijds beschikte Molly nog wel ten volle over haar verstandelijke vermogens, wat geen zinnig mens beweren kon over de dokter, over wie men weinig subtiel grapte dat hij een van de vele verdrongen mannen was in het dorp, ook al had hij nooit een voet op een schip gezet. De chirurgijn, in jaren even gewichtig als in het vlees, hield dus wel van een glas, maar wat hem echt onbetrouwbaar maakte, waren eigenaardigheden zoals zijn aanbeveling om kinderen geen bier te laten drinken of zijn gewoonte voortdurend zijn handen te wassen. Geheel begrijpelijk dus dat Molly

hem geen moment alleen wilde laten met de ene of de andere vrouw in barensgnood.

Zo kwam het dat, terwijl Pollux' en Fays moeders Marianne en Silke hun bevruchting lagen uit te zweten, de chirurgijn zich van het ene naar het andere huis haastte, op de hielen gezeten door Molly, die ondertussen nog wat goede raad naar haar dorpsgenote slingerde of een handdoek klaarlegde die de chirurgijn niet klaar genoeg had gelegd.

Halverwege de twee huizen kwamen ze zich allebei moed indrinken in Babettes herberg, waar ze dan met hernieuwde kracht tegen elkaar uitvoeren.

Dat ging zo tot het vallen van de avond heen en weer, de chirurgijn zijn glas legend terwijl Molly's haastige stappen al voor haar uit de straat in kletterden, en dan de eerste weer op weg, opgejaagd door Molly's scheldwoorden, tot hij midden op het dorpsplein zwetend en puffend en vloekend en vooral zeer on-elegant in elkaar zakte voor de ogen van de stamgasten die buiten de herberg stonden te drinken.

Molly was als eerste bij hem. Ze viel hijgend naast de dikke buik van de chirurgijn en jammerde: 'Zien jullie nu hoe zwaar wij het hebben? En nu moet ik helemaal alleen... Alsof het voor een weduwe nog niet hard genoeg -'

Babette duwde haar opzij en boog zich over de chirurgijn.

'Hij is dood,' zei ze, en dat was het einde van de chirurgijn en het begin van het verhaal van de vreemdeling.

Toen Babette een blik wierp op de vroedvrouw, al even uitgeteld als de chirurgijn, greep ze in. Ze wiste het zweet uit haar ogen en slingerde bevelen om zich heen. 'Slome,' zei ze tegen haar man, wiens naam ze nochtans kende, 'leg jij de chirurgijn ergens binnen. Jij daar, dikkop, help hem een handje. En jij, klompenkind,' richtte ze zich tot nog een ander, 'ga naar Silke, haar zus is daar ook al. Als er een probleem is, kom je me maar halen. Ik ga naar Marianne.'

Ze keek naar de rest van de stamgasten met een blik die zo

mogelijk nog meer misprijzen uitdrukte dan gewoonlijk en liep toen haar herberg binnen.

De vreemdeling die zich daags tevoren bij haar had aangemeld, was als enige binnengebleven. Hij zat onhandig op zijn kruk, want hij was groot en stevig.

‘Doet het je niks als er doden vallen op straat?’ vroeg Babette terwijl ze onder haar toog dook.

‘De dag dat de doden opstaan, zal ik zeker komen kijken.’ En toen, vriendelijker: ‘Ik dacht, als hij dood is, valt er niets meer aan te doen. Mijn deelneming met je verlies.’

Babette kwam tevoorschijn met een stapel handdoeken en duwde die in zijn armen. ‘Behalve een goede klant is er niet veel aan verloren. Neem die kruik,’ wees ze. ‘Silke heeft haar zus nog, maar Marianne heeft niemand. Schiet op! We gaan.’

‘Zou die Marianne van je niet liever hulp krijgen van iemand die ze kent?’

Babette wees naar de rest van haar klanten die buiten nog stonden uit te zoeken hoe ze de chirurgijn zouden verplaatsen. ‘Aan dat stelletje klotenklappers heb ik niks. Alle goede mannen van dit dorp zijn verdronken.’ Ze hing nog een extra kan aan zijn pink, legde een schaal op de berg spullen in zijn armen en keek hem streng aan. ‘Voor de doden mag je blijven zitten, maar de levenden hebben je nodig.’

De vreemdeling knikte en wipte zo de schaal tegen zijn neus.

‘Wat is je naam, vreemdeling?’ vroeg Babette, terwijl ze zich alweer van hem afkeerde en op weg ging.

‘Robrecht,’ zei hij, zijn pas versnellend om haar bij te houden.

‘Breek mijn schaal niet, vreemdeling.’

Zo kwam Robrecht in het huis van Marianne terecht waar hij meer dan zeventien jaar zou blijven.

Nog een ander gevolg van hun gelijktijdige geboorte was dat Pollux en Fay door het hele dorp van meet af aan als onafscheidelijk beschouwd werden. ‘De vaders stierven samen, hun kinderen leven samen,’ zeiden de mensen, en ze knikten erbij want ze geloofden wat ze zeiden.

‘Ze mogen mij bedanken,’ zei Babette dan, die op het moment van de waarheid Pollux uit zijn moeder getrokken had, het krijsende kind in Robrechts handen legde en zich toen naar Silke haastte, waar Fay vlot geboren werd.

Jaren later nog zou Babette Fay bij haar meisjesschouders grijpen en zeggen: ‘Geen kind dat ooit zo klaar was om geboren te worden als jij. Maar dat vriendje van je, die zoon van zijn vader, met zijn brede schouders, die heb ik er met alle macht uit moeten sleuren. Bij jou ging het veel gemakkelijker. Dat geeft je niet het recht om te lopen morsen met mijn bier.’

Een nieuw begin

Rouwen in zwangere toestand was een hele klus. Marianne was er vaak tot diep in de nacht mee bezig, en dan hoorde ze hoe het water aan land kwam in een poging het dorp met zich mee te lokken.

De zee was er nooit eens niet. Altijd lag hij daar openlijk uit te dagen. Het geluid van golven die stuksloegen op het eiland was als de ademhaling van een man die zich, nadat hij haar eigen man had gedood, aan haar had opgedrongen en toen naast haar in slaap was gevallen.

Ze mocht niet zo denken. Gelooflijke gedachten leidden tot niks. De zee was gewoon water en Max was gewoon verdrongen zoals alle mannen. Maar haar kind kreeg hij niet, beloofde ze, en ze voelde aan haar buik en werd weer vrolijk in verwachting tot de volgende golf haar overspoelde.

Het eiland Liggekind, genoemd naar het schip dat daar driehonderd jaar eerder op de klippen was gelopen tijdens de Storm waarbij de wereld verging, was niet meer dan de ingestorte top van een vulkanische kegel die boven het water uitstak.

Vanaf de kust liep het land snel omhoog, her en der onderbroken door grillige verzakkingen, ravijnen, uitstulpingen van een wereld die ooit kokend en bubbelend was ontstaan, maar via de Rondeweg kon men op vrij comfortabele wijze rond het hele eiland reizen. De Rondeweg lag overal ongeveer op dezelfde hoogte en liep rond de Ketel, de enorme kuip die gevormd werd door de bergflanken. Op het hoogste punt van de Ketelwand kon men op heldere dagen in het oosten Andreiland zien liggen. De meeste mensen woonden vrij hoog op de flanken, in de buurt van de

vruchtbare gronden. Het dorp Zeevonk, in het westen, lag aan een van de weinige plekken aan de kust waar het eiland langzaam in zee gleed en niet abrupt afbrak op hoge kliffen. Het dorp lag op een halve dag wandelen van de Rondeweg, of een halve halve dag voor wie te paard reisde.

Zeevonk had zich enkele maanden voor Pollux' en Fays geboorte definitief afgekeerd van de zee. Omringd door de andere weduwen en de rest van het dorp hadden de twee benestelde vrouwen een bloemenkrans in zee geduwd. 'Je krijgt niemand meer,' zei Marianne tegen de zee. Silke zweeg en beet op haar wang om haar verdriet tastbaar te maken.

Een eindje in zee lichtten de algen op die verantwoordelijk waren voor alle ellende. Door de sterke vraag naar algenlampen hadden de mannen zich almaar verder in zee gewaagd, waar nog mooie oogsten vielen te rapen rond uitstekende rotspunten.

Na de dubbele begrafenis besloten de nabestaanden met eenparigheid van stemmen om de zee te verbannen uit Zeevonk. Jarenlang hadden de dorpelingen gehoopt dat de honger van de zee op een dag gestild zou zijn. Tenslotte had het water eeuwen geleden al de hele wereld verslonden, op de twee eilanden na. De steiger werd behouden voor wie van elders kwam, maar inwoners van Zeevonk mochten het water niet meer op.

Toen Pollux geboren was en Marianne voor het eerst uit bed kwam, ging ze met haar zoon en Robrecht wandelen langs de kust. Ze had haar blonde haar opgebonden, maar dat bleek niet nodig: het was windstil, de rook die uit enkele schoorstenen kwam, steeg recht omhoog. De zee was rustig en lag erbij als een ongestreken hemd, maar Marianne vertrouwde het niet. Daar, onder het wateroppervlak, lag de dood op de loer.

Het kind won van het verdriet. Zodra ze naar zijn gezichtje keek, vergat ze alles.

'Hij is al helemaal af,' zei Robrecht bewonderend.

Het dorp zat nu bijna zonder mannen, zonder chirurgijn en zonder zee.

Op de eerstvolgende openbare dorpsvergadering vroeg de voorzitter van de dorpsraad hoe het verder moest. Binnenkort zou ze moeten uitleggen aan de Eerste Raad, die het bewind voerde over Liggekind, hoe Zeevonk levensvatbaar meende te blijven.

Er was al een dringende brief gekomen uit Mokum, waar de Eerste Raad zetelde. 'Ze maken zich zorgen om onze economische situatie,' vatte de voorzitter samen.

'Zij niet alleen, verzuip,' vloekte Babette. Hoewel ze de enige was in het dorp die munten uitgaf, had ze nog nooit zo weinig geld laten slaan als het voorbije jaar.

Marianne keek naar haar zoontje. Pollux was twee maanden oud en lag te slapen in zijn wagentje. Fay was wakker en hield haar ogen strak op Robrecht gericht, in wiens armen Silke haar te rusten had gelegd.

Robrecht had Pollux' koetsje besteld bij de houtwerker en er, zoals gebruikelijk was, zelf nog wat versieringen in gekerfd alvorens het Marianne cadeau te doen. Het was minder gebruikelijk om dat zo onhandig te doen dat er nu tal van splinters en weerhaken aan zaten.

Er werd een voorstel aangenomen om de aanleg te versnellen van de drijvende platformen die met elkaar verbonden waren en waaronder de algen goed gedijden, maar iedereen was het erover eens dat dat onvoldoende zou zijn. In een opgelegd herstelplan had ook niemand zin, want dat betekende dat zowat ieder die gezond was, naar het windrijke zuidoosten gestuurd zou worden, aan de andere kant van het eiland dus, waar de molens dag en nacht graan maalden en steen vergruizelden en alles hakten, draaiden en sloegen wat gehakt, gedraaid en geslagen moest worden.

'Ik ben moe,' zei Silke. 'Zouden we niet beter eerst praten over het feit dat er geen chirurgijn is in het dorp? Ik ben al twee maanden geleden bevallen en ben nog altijd doodop.' Ze ging weer zitten, meteen met haar mond in haar mond, zoals het leek wanneer ze op haar wang beet.

‘Ze heeft gelijk,’ stemden de mensen in. ‘We hebben een nieuwe chirurgijn nodig.’

‘Jullie hebben vijftien chirurgijns nodig,’ zei Robrecht tegen Fay, zijn neus tegen de hare.

‘Hoe bedoel je, vreemdeling?’ vroeg Babette. ‘Als je een oplossing hebt, zeg het dan, en anders houd je maar je mond.’ Robrecht was nog maar twee maanden in het dorp, maar ook vreemdelingen mochten deelnemen aan openbare vergaderingen.

‘Mijn idee is het volgende. Overal op Liggekind heeft men hetzelfde probleem: er is geen of geen degelijke chirurgijn met een vaste standplaats in het dorp. Goede en betrouwbare chirurgijns reizen rond en vragen veel geld. In Mokum hebben ze blijkbaar geen oplossing voor dat probleem.’

‘Wat heeft dat met ons te maken?’ vroeg Babette.

‘Jullie hebben hier zuivere lucht, wat ze in Mokum niet hebben, en een hoop mensen op zoek naar een winstgevende activiteit. Ik zou zeggen: richt een hersteloord op. Trek niet één, maar vijf chirurgijns aan. De zieken – en hun geld – zullen graag volgen.’

Het bleef even stil. Toen vroeg Victoria, Silkes zus en dus de tante van Fay: ‘Er is toch een groot sanatorium bij de chirurgenschool in Mokum?’

‘Dat klopt,’ zei iemand. ‘Midden in de stad. Een verschrikking voor iedereen die op de rest van het eiland woont en dat stadse gedoe niet gewoon is.’

‘Waarom zouden de chirurgijns hierheen willen komen?’

Robrecht legde zijn vinger tegen Fays neus voor hij antwoordde: ‘Piep. Je zou één echt goede kunnen vragen, en dan een aantal pas afgestudeerden die ambitieus zijn en een goede reputatie willen opbouwen.’

‘Het is een grote gok,’ zei de voorzitter. ‘Maar we kunnen het bestuderen. Het zou ons alleszins beschermen tegen dwangmaatregelen of zelfs een opheffing van het dorp. Zijn er nog andere ideeën?’